

Synpunkter från FUHS avseende betänkandet; ”En fondstruktur för innovation och tillväxt” N2015-4705-KF

Föreningen Universitetsholdingbolag i Sverige (FUHS) önskar lämna synpunkter på betänkandet avseende utredningen ”En fondstruktur för innovation och tillväxt” som utvecklats under ledning av regeringens särskilda utredare Hans Rystad (SOU 2015:64).

Utredningen har diskuterats med FUHS styrelse samt dess medlemmar och kommentarer är införlivade i detta remissvar.

FUHS är en ideell förening som samlar alla universitetsanknutna Holdingbolag i Sverige. Föreningen verkar för ökat informations- och erfarenhetsutbyte mellan medlemmar och arbetar aktivt för att stärka och tillvarata medlemmarnas intressen.

FUHS välkomnar utredningens uppdrag och ser överlag positivt på utredningen. Utredaren har på en begränsad tid lyckats belysa nuvarande struktur och dess brister, även om det finns en del mindre fel i beskrivningen av nuvarande system. De statliga finansieringsinsatserna måste förändras för att bättre möta de behov som kommersialiseringsprojekt samt nystartade, små och medelstora företag har och som den privata marknaden inte tillgodoser. Detta gäller särskilt bolag sprungna ur lärosäten. Dessa bolag baseras ofta på ny kunskap och innovativ teknologi som ur ett kapitalmarknadsperspektiv är en osäkerhet och en svårbedömd risk. Staten bör tillse att dessa projekt finansieras, då samhällsnyttan eller avkastningen många gånger kan vara större än den företagsekonomiska avkastningen. FUHS saknar dock en tydligare och starkare koppling till etablerade strukturer, såsom Holdingbolag, som snabbt skulle kunna ta en central roll i det system som föreslås.

Det finns idag 17 holdingbolag¹ som alla är knutna till ett lärosäte. Holdingbolagens främsta uppgift är att; ”förvärva, förvalta och sälja aktier och andelar i hel- eller delägda företag som har till uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsarbete för kommersiell exploatering av projekt och kunskaper framtagna eller uppkomna inom ramen för verksamheten vid ett lärosäte” Holdingbolagen kan också förmedla uppdragsutbildning samt arbeta med därmed förening verksamhet. Flera Holdingbolag äger också helt eller delvis de högskoleanknutna inkubatorerna och ett fåtal bedriver inkubatorverksamhet som en del av holdingbolaget.

Holdingbolagen har idag en unik position som en av få tidiga investerare i projekt och bolag sprungna ur våra svenska lärosäten. Samtliga lärosäten med innovationskontor har tillgång till Holdingbolag och det finns en väl utvecklad samverkan dem emellan. Innovationskontorets uppdrag att identifiera, verifiera och utveckla kommersialiserbara resultat och holdingbolagets uppdrag att investera i tidiga skeden går hand i hand, vilket innebär att Holdingbolagen besitter den typ av asymmetrisk information som utredningen tar upp som extra viktig i tidiga skeden. De är den första tidiga investeraren som arbetar nära forskaren/studenten för att bygga värde och säkerställa struktur i projektet/bolaget innan det tar in de första externa investerarna.

Det finns dock ett antal hinder för att Holdingbolagen skall kunna utföra sitt uppdrag fullt ut:

Kapitalisering

Holdingbolagen är inte kapitaliserade för att utföra den uppgift regeringen har tilldelat dem. Lärosätena som förvaltade myndigheter är förhindrade att tillskjuta kapital och regeringen har endast vid ett tillfälle på drygt tjugo år möjliggjort för sju lärosäten att tillskjuta en mindre del av innovationskontorsmedlen (7-9 MSEK) till sina Holdingbolag. Detta har lett till att majoriteten av Holdingbolagen idag har ytterst små, eller inga, möjligheter att på allvar agera investerare i tidig fas och bedriva en därtill relevant verksamhet.

Den samlade bedömningen från Holdingbolagen är att de årligen skulle kunna genomföra ca 50 investeringar, på upp till 2 MSEK per bolag. Detta skulle vara en fördubbling av både antalet investeringar samt det investerade beloppet mot dagens belopp och är baserat på ett totalt flöde på ca 2 200 projekt från innovationskontoren, varav 1 av 40 motiverar investering. Totalt behövs för åren 2017-2020 ett kapitaltillskott på 500 MSEK.

¹ Dessa 17 är av staten helägda aktiebolag, med särskilt angivna lärosäten som statliga ägarföreträdare. Chalmers holdingbolag ingår i Chalmers bolagsstruktur.

Utöver detta borde lärosätena inom allmänna budgetramar bemyndigas att tillskjuta driftskapital till Holdingbolagen för att stärka dess förmåga att agera i det lokala ekosystemet. Med en mer stabil driftsfinansiering kan bolagen i högre utsträckning agera lokal "ägare" av nationella satsningar inom exempelvis inkubatorsprogrammet.

Styrning

Bolagsordning och riktlinjer för Holdingbolagen är inte lämpliga för uppdraget. Strikta krav på avkastning måste bytas mot ett särskilt samhällsuppdrag, bl.a. innefattande uppgiften att ge ett (mycket) tidigt stöd till innovations- och företagsutveckling i syfte att säkerställa ett ökat deal-flow till marknadskompletterande statliga och/eller andra offentligägda såddfonder i senare delar av innovationskedjan. Allt detta är helt i linje med det utredningen föreslår bör gälla för investerare i tidiga skeden.

Med förnyat uppdrag och kapitalisering i förhållande till uppdraget skulle Holdingbolagen, som redan etablerad del i det lokala ekosystemet, arbeta aktivt för att öka lokala privata investerares vilja och förmåga att investera i tidiga skeden.

Vi har nedan kommenterat de överväganden och förslag som presenteras i utredningen:

FUHS ställer sig positiva till den övergripande inriktning som presenteras i förslaget, d.v.s. att allt statligt kapital bör vara marknadskompletterande och att de statliga insatserna helst bör ske tillsammans med privat kapital genom saminvesteringar i privata fonder. Asymmetrisk riskdelning är mycket viktigt för att attrahera privata investerare att investera i sådana fonder i tidiga skeden.

I enlighet med utredningen anser FUHS att det är viktigt att beslut av stöd och tidiga investeringar tas lokalt för att snabba på och förenkla processen. Det är också lokalt som kunskapen och bedömningsförmågan finns. Innovationskontor, Holdingbolag och Inkubatorer spelar en viktig roll i de lokala ekosystemen för innovationsstöd.

FUHS instämmer om att tidiga projekt inte ska tvingas in i alltför tidig bolagisering och att stödet till de allra tidigaste faserna generellt måste förstärkas. FUHS välkomnar en omallokering av de medel som finns tillgängliga i det nuvarande systemet samt ett tydliggörande av roller.

En ny riskkapitalstruktur (5.2 - 5.8)

Överlag ser FUHS positivt på förslaget att kraftsamla det statliga riskkapitalet, och således uppnå en rejäl kapitalbas, möjlighet att investera fond-i-fond och en tillsynes effektiv förvaltning. Det är särskilt viktigt att beakta asymmetrisk riskdelning mellan staten och det privata kapitalet. Annars riskerar man hamna i en situation där de privata investerarna inte anser att erbjudandet är tillräckligt attraktivt. Av de i utredningen tre föreslagna alternativen förordar vi en kombination av begränsade avkastningskrav på statens investeringsdel och att staten tar en proportionellt större del av förvaltningskostnaden.

För att säkerställa att det statliga riskkapitalet uppfyller sitt syfte är det viktigt att förvaltning sker av personer som framför allt har ett industriellt istället för finansiellt fokus.

FUHS vill särskilt betona vikten av att ett substantiellt kapital avsätts för investeringar inom Life Science, som ofta kräver längre tidshorisont och uthållighet. Idag upplever vi att det saknas kapital, struktur och processer för att uppnå denna nödvändiga långsiktighet som leder till nya, framgångsrika bolag.

FUHS ifrågasätter dock varför förslaget om en ny riskkapitalstruktur inte i större utsträckning bygger på att använda fungerande lokala strukturer, såsom exempelvis Holdingbolag, istället för helt nya mikrofonder etc. En del av medlen som föreslås avsättas till mikrofonder bör därför allokeras om till lärosätenas holdingbolag som snabbt skulle kunna omsätta medlen till nya investeringar.

FUHS efterlyser också en tydligare rollfördelning mellan nuvarande statliga investerare, såsom Almi Invest och Industrifonden, och den nya föreslagna Fondinvest AB. Det förefaller som de olika strukturerna kan komma att överlappa varandra.

Innovationsstöd (5.9)

FUHS ser mycket positivt på förslaget att stärka innovationsstödet till tidiga faser via förstärkning av Almi och VINNOVA samt att stärka upp innovationskontor, inkubatorer och holdingbolags roll i systemet. Dessa aktörer är

idag mycket viktiga i det lokala ekosystemet, och det är viktigt att tydliggöra och stärka deras roll, kapitaltillgång och erbjudande.

Vi ser dock en risk för ökad detaljstyrning, ökade kostnader och otydlighet, eftersom exempelvis Holdingbolaget förväntas bereda underlag för följdinvesteringar, men de faktiska besluten fattas av Almi. Holdingbolagen är de som de facto äger innehaven i bolag, och det finns ingen anledning att inte ha tilltro till holdingbolagens förmåga att bedöma och fatta beslut om investeringar fullt ut. En kapitalisering av holdingbolagen om 40 miljoner kronor per år är välkommen men långt ifrån tillräcklig för att på allvar stärka holdingbolagens roll i systemet.

Samma sak gäller en ökning av verifieringsmedel till innovationskontor och holdingbolag. FUHS välkomnar en ökning till 40 miljoner kronor per år, men ifrågasätter varför beloppsgränsen per beslut skall sänkas till 100 000 kronor från dagens 300 000 kronor. En sådan sänkning skulle troligen leda till att effektiviteten i systemet helt förloras. Dagens verifieringsprogram, som redan hanteras av innovationskontor och holdingbolag, fungerar mycket väl och FUHS ser ingen anledning att begränsa beloppsgränserna på det sätt som föreslås.

FUHS välkomnar också utredningens förslag om att öka verifieringsmedel för inkubatorer. För en effektiv hantering av medlen är det viktigt att skapa kritisk massa och FUHS stödjer förslaget om att ett mindre antal inkubatorer bör "certifieras" att fördela verifieringsmedel. FUHS vill samtidigt påpeka att det finns långt fler inkubatorer, än de tio som förväntas kvalificeras, kopplade till lärosäten och att det är mycket viktigt att samtliga dessa, på lika villkor, får tillgång till verifieringsmedel för bra projekt.

FUHS stödjer förslaget om att VINNOVA skall sträva efter att öka den regionala hanteringen av medlen genom ökat samarbete med innovationskontor, holdingbolag och inkubatorer. VINNOVA bör överväga att distribuera även större verifieringsprojekt, t.ex. i etapper upp till 2 miljoner kr per projekt, på liknande sätt för att undvika överlapp, överadministration, höga kostnader och långa handläggningstider.

Ramverket för investeringar (5.10)

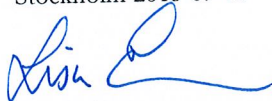
FUHS håller med om skatternas betydelse för finansiering av nya innovativa företag och välkomnar förslag till önskvärda förändringar. Frågan om beskattning av personaloptioner är särskilt viktig och FUHS stödjer förslaget och en förändrad beskattning.

Remissvaret har sammanställts av FUHS styrelse;

Lisa Ericsson (ordf.), VD KTH Holding AB
Agneta Marell, Styrelseordförande Uminova Holding AB
Linus Wiebe, VD Lund universitets Innovation System AB
Klementina Österberg, VD GU Ventures AB

Göran Hessling jurist vid Linköping universitet Holding AB har också bidragit.

Stockholm 2015-09-10

Lisa Ericsson
ordförande FUHS